

Heemstede

Collegebesluit

Collegevergadering: 13-02-2024

Zaaknummer : 1234409
Team : Financieel Beleid Heemstede
Portefeuillehouder : S.A. de Wit-van der Linden
Openbaarheid : Actief openbaar

Onderwerp

Zienswijze op de notitie Proces Keuzeknoppen en Menukaarten.

Kernboodschap

Het doel van de notitie Proces Keuzeknoppen en Menukaarten is het geven van inzicht in de huidige financiële positie van de gemeente Heemstede en de raad keuzes en mogelijkheden voor te leggen betreffende de begroting 2026.

Het college legt het proces en de keuzeknoppen voor aan de raad. De raad wordt gevraagd een richting en zienswijze te geven op de uitgangspunten van het college, waarna het college deze uitwerken tot een heldere opdracht in de P&C producten.

Besluit B&W

1. Kennis te nemen van de notitie Proces Keuzeknoppen en Menukaarten;
2. De nota Proces Keuzeknoppen en Menukaarten voor te leggen aan de commissie Middelen om haar zienswijze te geven over de in de nota Proces Keuzeknoppen en Menukaarten geformuleerde uitgangspunten en voorgestelde route (B-stuk).

Wettelijke grondslag

Juridisch en beleidskader

Gemeentewet, hoofdstuk XIII
Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)

Bestuurlijke achtergrond

Bij de behandeling van de kadernota 2024 is met de raad besproken hoe we richting de toekomst, vanaf 2026, kunnen komen tot een sluitende (meerjaren)begroting 2026-2029. Aan de raad is toegezegd om uiterlijk bij de behandeling van de kadernota 2025 voorstellen te doen. In de bijgevoegde notitie gaan we uitgebreider in op verschillende actuele ontwikkelingen en de mogelijke keuzeknoppen om te komen tot een sluitende (meerjaren)begroting 2026-2029.

Motivering

Het structurele begrotingssaldo 2024-2027 laat, met alle nieuwe claims en autonome ontwikkelingen, vanaf 2026 een negatief saldo zien. Met name de inkomsten lopen vanaf 2026 terug gemeenten krijgen dan ongeveer € 3 miljard minder vanuit het Rijk terwijl er geen taken verdwijnen voor gemeenten maar juist taken bij komen. Het tekort van € 3 miljard betekent voor de gemeente Heemstede € 2,3 miljoen minder inkomsten vanuit het Rijk in 2026.

Het doel van de notitie Proces Keuzeknoppen en Menukaarten is om inzicht te geven in de huidige financiële positie van de gemeente Heemstede om vervolgens de raad keuzes en mogelijkheden voor te leggen betreffende de begroting 2026. Dit doen we onder andere door verschillende financiële kengetallen van de gemeente Heemstede in beeld te brengen en het verloop van de kengetallen toe te lichten.

Het college legt het proces en de keuzeknoppen voor aan de raad. De raad wordt gevraagd een richting en zienswijze te geven op de uitgangspunten en voorgestelde route die hieronder wordt toegelicht.

Nadat de raad een richting heeft gekozen, kan het college de verschillende zaken uitwerken. Met deze opdracht wordt een menukaart uitgewerkt, waarin op aangewezen thema's nadere uitwerking plaatsvindt op hoofdlijnen. Bij de kadernota 2025 wordt de menukaart toegevoegd, zodat de raad hier een besluit over kan nemen welke delen van de menukaart ze verwerkt willen zien bij de (meerjaren)begroting 2026-2029.

Uitgangspunten

Gezien de lopende onderhandelingen op Rijksniveau, de financiële positie van Heemstede en de mogelijkheden in de keuzeknoppen voor een sluitende begroting in 2026 stelt het college de volgende uitgangspunten voor:

1. Uitgangspunt is een sluitende begroting in 2026, dit betekent dat de eerste keuzes helder moeten zijn in de kadernota van 2026. Of van de meerjarenbegroting is het laatste jaar, in dit geval 2029, structureel sluitend.
2. Uitgangspunt dat het verstandig is gezien de nog lopende onderhandelingen op Rijksniveau om niet vroegtijdig onomkeerbare besluiten te nemen in het kader van bezuinigingen op voorzieningen en het onderhoudsniveau en tijd te organiseren door het inzetten van incidentele middelen voor het begrotingstekort in 2026 (keuzeknop tijd kopen).
3. We willen ook in de toekomst blijven investeren in Heemstede en op die manier het basisniveau in stand houden. Uitgangspunt is dat we het onderhouds- en voorzieningenniveau in Heemstede (zo veel mogelijk) op hetzelfde niveau willen behouden.

Voorgestelde route

Het college vraagt de raad focus aan te brengen in de te onderzoeken keuzeknoppen, zodat er een heldere en uitvoerbare opdracht bij de kadernota 2025 aan het college wordt gegeven. Het onderzoeken van alle mogelijke keuzes heeft een te grote impact op de uitvoeringskracht van de organisatie. Dit betekent dat de raad keuzes moet maken wat onderzocht wordt.

Het college stelt de volgende route voor:

1. Tijd kopen

- **Inzetten algemene reserve**

Ondanks de stijgende lijn in de netto schuldquote, laten de financiële kengetallen van de gemeente Heemstede financieel technisch een positief beeld zien in 2026 met voldoende financiële ruimte om maximaal 10% van het surplus van de algemene reserve (dat deel dat wat niet nodig is voor het afdekken van risico's, weerstandscapaciteit), namelijk totaal € 1,6 miljoen (of een deel) in te kunnen zetten in 2026. Dit is een (tijdelijke) oplossing die vanuit het Bestuurlijke Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) wordt voorgesteld aan gemeenten. Deze maatregel is per 1 januari 2024 in werking getreden. De structurele inzet is niet meer mogelijk als dit leidt tot onvoldoende weerstandscapaciteit en/of als de solvabiliteit onder de 20% daalt.

Voorstel college: het college stelt voor, gezien de landelijke ontwikkelingen, bij de kadernota 2026 een keuze te maken om een deel vanuit de algemene reserve te gebruiken voor de (meerjaren)begroting 2026-2029.

- **Verschuiven van investeringen**

Een andere keuze wat onder 'tijd kopen' valt is het verschuiven van investeringen. Bij het doorschuiven van investeringen, worden de kapitaallasten ook doorgeschoven in de tijd. Hiermee worden de exploitatielasten voor de komende jaren wat ontlast. Op korte termijn betekent wel dat ambities later dan gepland gerealiseerd worden. Op de langere termijn heeft deze verschuiving geen gevolgen voor de ambities.

Voorstel college: het college stelt voor om realistisch te kijken naar de investeringen welke investeringen verschoven kunnen worden naar later. De investeringen worden niet geschrapt maar we plannen het in een andere tijdvak in om tijd te kopen. De eerste resultaten hiervan komen in de kadernota 2025.

2. Inkomsten verhogen

- **Kostendekkendheid leges**

Het uitgangspunt is dat leges kostendekkend zijn, m.a.w. de inkomsten moeten voldoende zijn om de uitgaven te dekken. In de programmabegroting 2024 zijn de eerste stappen gezet met het verhogen van de kostendekkendheid van de bouwleges van 38% naar 51% (een verhoging van € 100.000). Wij hebben hierbij aangegeven dat wij deze ophoging zien als vertrekpunt om de komende jaren kritisch te blijven kijken of de tarieven verder realistisch opgehoogd kunnen worden. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 kijken we ook naar het verhalen van kosten gemaakt voor ruimtelijke projecten.

Voorstel college: het college stelt voor om een onderzoek te doen naar het verhogen van de omgevingsvergunningen, marktgelden en woonschepen om deze tarieven te verhogen meer richting 100% kostendekkendheid en bij de begroting 2025 te komen met financiële resultaten.

- **OZB woningen en niet-woningen**

Op basis van de cijfers uit de begroting 2024 heeft de gemeente Heemstede nog ruim € 6,5 miljoen ruimte aan onbenutte belastingcapaciteit. Dit zou kunnen betekenen dat een verhoging van de OZB in 2026 ook een keuze is om het tekort (deels) te kunnen dekken.

Voorstel college: het college stelt voor om de OZB per 1 januari 2026 te verhogen en deze verhoging bij de meerjarenbegroting 2025-2028 in te voeren.

- **OZB gebruikersbelasting niet-woningen**

In de huidige systematiek van de OZB worden niet-woningen die leeg staan minder belast. Alleen het eigenaarsdeel wordt geheven, het gebruikersdeel niet. Heemstede wil leegstand ontmoedigen en een nieuwe invulling van de locatie stimuleren. Een mogelijkheid is om voor gebruikers niet-woningen het tarief stapsgewijs te verlagen naar 0 procent en de eigenarenbelasting niet-woningen stapsgewijs te verhogen met het percentage waarmee de gebruikersbelasting wordt verlaagd. De verhuurder (eigenaar) van een bedrijfspand berekent normaliter de OZB voor gebruikers door in de huurprijs.

Voorstel college: voor deze keuze zal vooraf uitgebreid onderzoek moeten plaatsvinden en zullen er gesprekken plaatsvinden met diverse stakeholders (ondernemers, eigenaren niet-woningen). Het voorstel is om deze keuze bij de kadernota 2026 te evalueren.

- **Uitbreiden betaald parkeren**

Het is een keuze om betaald parkeren uit te breiden naar heel Heemstede. Bij het station Heemstede en de winkelstraat Binnenweg geldt al betaald parkeren. Uitbreiding betaald parkeren kan ingevoerd worden per 1 januari 2026.

Voorstel college: voor het uitbreiden van betaald parkeren stelt het college voor om hier een onderzoek naar te doen en deze keuze bij de kadernota 2026 in te voeren.

Kanttelingen, risico's en beheersmaatregelen

Vanuit de provincie zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd met betrekking tot een structureel en reëel sluitende begroting:

- a) De begroting van het begrotingsjaar is financieel sluitend, of;
- b) Van de meerjarenbegroting is het laatste jaar structureel sluitend.

Bij het niet maken van keuzes zal de gemeente een begrotingstekort hebben in 2026 of in de meerjarenbegroting 2029. Bij het presenteren van een niet structureel sluitende (meerjaren)begroting 2026-2029 dan komt de gemeente Heemstede onder preventief (verscherpt) toezicht van de provincie Noord-Holland.

Het onderzoeken van alle mogelijke keuzes heeft een te grote impact op de uitvoeringskracht van de organisatie. Dit betekent dat de raad keuzes moet maken wat onderzocht wordt en de eerste uitwerking voor de kadernota 2025 zal op hoofdlijnen zijn.

Financiën

N.v.t.

Samenwerking en communicatie

N.v.t.

Planning/uitvoering

Het voorstel voor het proces wordt aan de raad voorgelegd. Nadat de raad een richting heeft gekozen, kan het college de verschillende zaken uitwerken. Met deze opdracht wordt de menukaart uitgewerkt, waarin op aangewezen thema's nadere uitwerking plaatsvindt. Een aantal uitgangspunten zouden al bij de kadernota 2025 globaal ingeschat kunnen worden. Bij de kadernota 2025 wordt de menukaart als aparte bijlage toegevoegd, zodat de raad hier een besluit over kan nemen welke delen van de notitie Proces Keuzeknoppen en Menukaarten ze verwerkt willen zien bij de (meerjaren)begroting 2026-2027.

Bijlage(n)

1. Notitie Proces Keuzeknoppen en Menukaarten